

УДК 340.134

Вайцеховська О. Р., к.ю.н., доцент кафедри міжнародного права Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича

Системні зв'язки рішень про місцеві бюджети з бюджетно-правовими актами законодавчої сили

Статтю присвячено аналізу системних зв'язків рішень про місцеві бюджети з бюджетно-правовими актами законодавчої сили. Досліджена проблема правового впливу законів та міжнародних договорів, що стосуються бюджетної сфери, на правові підстави прийняття та формування змісту рішень про місцеві бюджети в Україні.

Ключові слова: рішення про місцевий бюджет, системний зв'язок.

Стаття посвячена аналізу системних зв'язків рішень про місцеві бюджети з бюджетно-правовими актами законодавчої сили. Исследована проблема правового влияния законов и международных договоров, которые касаются бюджетной сферы, на формирование содержания решений про местные бюджеты в Украине.

Ключевые слова: решение о местном бюджете, системные связи.

The article devoted to the connections between the local budget acts and the budget laws. The article includes the analysis of the influence of budget laws and international agreements to the contents and procedures of the local budget rulemaking.

Key words: local budget act, connections between.

Постановка проблеми. Бюджетна реформа, яка розпочалася в 1999 році і супроводжувалась прийняттям Бюджетних кодексів України від 2001 та 2010 років, схваленням в 2007 році Кабінетом Міністрів України Концепції реформування місцевих бюджетів та прийняттям інших програмних документів, призвела до зміни багатьох чинників бюджетних відносин. Внаслідок її запровадження посилилась фінансова незалежність місцевого самоврядування, відбувся перерозподіл бюджетних повноважень між центральними державними органами і органами влади на місцях, що, як наслідок, не могло не позначитися на змістовній характеристиці рішень про місцеві бюджети. Аналіз положень Бюджетного кодексу України від 2010 року свідчить про численні прогалини у правовому регулюванні порядку прийняття рішень про місцеві бюджети, набрання ними чинності та внесення змін до них. В узагальненому вигляді критичні зауваження на адресу законодавця можна звести до трьох основних недоліків: **безсистемність** законодавства [22, с.16]; наявність внутрішніх протиріч, колізій [26,с.26-33; 27,с.247-259; 20,с.64-66]; зайве нашарування нормативного матеріалу. Особливо гостро ці проблеми відчутні в системі бюджетного законодавства. Констатація такого роду дефектів діючого бюджетного законодавства має відношення до всіх його структур – ієрархічної (вертикальної) і галузевої (горизонтальної) [29, с.5]. Це пояснює науковий інтерес до питання системних зв'язків в системі бюджетного законодавства, зокрема зумовлює актуальність дослідження місця і ролі в цій системі рішень про місцеві бюджети як нормативно-правового акту, який є основним інструментом регулювання соціально-економічних питань на місцевому рівні.

Ступінь наукової розробки. Враховуючи, що такі категорії як “система законодавства” та “системні зв'язки” одні з фундаментальних в правовій науці, жодне монографічне дослідження з теорії права не залишало їх поза увагою. Результати досліджень проблем системи законодавства відображені в науково-теоретичних працях таких авторів

як Алексєєв С.С., Бобровник С.В., Васильєв Ю.С., Красавчіков О.А., Керімов Д.А., Міцкевич А.В., Муромцев Г.І., Полєніна С.В., Тихомиров Ю.А., Шебанов А.Ф. та багато інших. Значну увагу дослідженню цих питань в галузі фінансового права приділяють такі науковці, як Бричко П.В., Воронова Л.К., Єрмакова Т.С., Пацурківський П.С., Ровінський Е.А., Хімичева Н.І., Куфакова Н.І., Карасьова М.В., Вишновецький В.М. та інші, розкриваючи основні теоретичні аспекти системи фінансового законодавства, її суть та юридичну природу.

Метою наукової статті є дослідження та правовий аналіз системних зв'язків рішень про місцеві бюджети з бюджетно-правовими актами законодавчої сили.

Виклад основного матеріалу. Бюджетному законодавству як системі притаманні ієрархічні та галузеві зв'язки між її структурними елементами. Оскільки вся сукупність рішень про місцевий бюджет місцевих рад всіх рівнів належить до системи підзаконних нормативно-правових актів, то розгляд взаємозв'язків рішень про місцеві бюджети з законодавчими актами обумовлюється аналізом суті ієрархічних зв'язків між нормативно-правовими актами законодавчої сили і підзаконними актами – рішеннями про місцевий бюджет. Для ієрархічних зв'язків системи бюджетного законодавства головну роль відіграє субординація суб'єктів нормотворчості, якою зумовлене підпорядкування актів одних органів влади іншим. Наприклад, Верховна Рада України та місцеві ради не належать до органів, що перебувають у відносинах підпорядкування. Верховна Рада України є законодавчим органом держави, а місцеві ради представляють відповідні територіальні громади. При цьому як суб'єкти влади, вони наділені різним обсягом влади. Верховна Рада України, приймаючи закони, в тому числі і про Державний бюджет на певний рік, визначає певні правила поведінки, в тому числі і для місцевих рад, тим самим правовим шляхом впливаючи на них. Так, акти з більшою юридичною силою виступають вихідною правовою базою для актів із меншою юридичною силою тобто підзаконні нормативно-правові акти займають підпорядковане становище щодо законів, не можуть їм суперечити, змінювати їх, позбавляти юридичної сили. Отже, розглянемо зв'язок рішень про місцеві бюджети з нормативно-правовими актами бюджетного законодавства законодавчої сили.

Передусім важливо дослідити *Конституцію України*, яка знаходиться на вищому ієрархічному рівні системи законодавства (відповідно, і системи бюджетного законодавства). З моменту прийняття Конституції України нормативно-правова база фінансових відносин одержала міцну юридичну основу [16, с. 8]. У Конституції України знайшли своє втілення принципи фінансової діяльності держави, загальногалузеві принципи фінансового права, а також ключові принципи ряду найважливіших інститутів фінансового права – бюджетного права, податкового права та деяких інших [24, с. 42]. Щодо інституту бюджетного права, то Конституція України закріплює основоположний принцип бюджетної системи України: “бюджетна система України будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами” [8]. Десять статей Конституції містять приписи прямого впливу на фінансово-кредитні відносини. Оскільки реалізація конституційних норм вимагає фінансового забезпечення, всі вони є базою фінансового законодавства. Рівень фінансового регулювання, передбачений Конституцією України, вимагає приведення у відповідність до неї всього чинного законодавства і неухильного дотримання його приписів всіма юридичними особами і громадянами, оскільки так чи інакше всі вступають у фінансово-правові відносини з державою (через бюджет, податки, державний кредит, бюджетне фінансування, банківські кредитно-розрахункові або валютні відносини). Окрім

принципів фінансового права в цілому та окремих його інститутів зокрема, в Конституції України визначено також компетенцію кожної з гілок влади у сфері фінансової діяльності держави [25, с. 54], зокрема і місцевих рад у сфері бюджетів.

Найбільшу увагу серед фінансових питань в Конституції України приділено бюджетній сфері (ст.ст. 95, 96, 97, 98), що пояснюється важливою роллю бюджетної системи як центральної ланки фінансової системи. В Конституції України закріплено основні засади та принципи бюджетної системи України; строки і порядок затвердження Державного бюджету України; органи, якими здійснюється подання, затвердження Державного бюджету та контроль за його виконанням.

Аналізуючи зміст Конституції України, слід відзначити наступні правові положення, які здійснюють вплив на прийняття рішення про місцевий бюджет. Положення ст. 144 Конституції України закріплює право органів місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законом, приймати рішення, які є обов'язковими до виконання на відповідній території [1]. Право місцевих рад затверджувати своїми рішеннями місцеві бюджети закріплено в статті 143 Конституції України. Відповідно до ч. 1 даної статті “територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і контролюють їх виконання” [1]. Згідно з ч. 2 ст. 143 КУ “обласні та районні ради затверджують районні і обласні бюджети, які формуються з коштів державного бюджету для їх відповідного розподілу між територіальними громадами або для виконання спільних проектів та з коштів, залучених на договірних засадах з місцевих бюджетів для реалізації спільних соціально-економічних і культурних програм, та контролюють їх виконання” [1]. Оскільки стаття 144 Конституції закріплює за місцевими радами право приймати нормативно-правові акти у формі рішень, а в ст. 143 передбачене право місцевих представницьких органів затверджувати місцеві бюджети, можна зазначити, що статті 143 та 144 є найвищою правовою підставою для прийняття місцевими радами рішень про місцеві бюджети та деталізації цього права в БК України та Законі України “Про місцеве самоврядування в Україні”. Тобто положення цих двох статей обумовлюють існування в системі бюджетного законодавства таких нормативно-правових актів як рішення про місцеві бюджети. Стосовно АР Крим, то право на “розроблення, затвердження та виконання бюджету АРК на основі єдиної податкової і бюджетної політики України” закріплено в п. 4 ст. 138 Конституції України, а право приймати Верховною Радою АРК нормативно-правові акти опосередковано закріплено в ч. 2 ст. 135 Конституції України.

Таким чином, можна зазначити, що ієрархічні зв'язки між Конституцією України і рішеннями про місцеві бюджети полягають насамперед не стільки у відповідності положень рішень про місцеві бюджети конституційним положенням, скільки у факті існування в Конституції України припису про прийняття саме таких правових актів як рішення про місцеві бюджети згідно зі статтями 143, 144, 135 та 138 Конституції України. На змістовий аспект рішень про місцеві бюджети здійснює вплив ст. 142 Конституції України, згідно з якою “матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад. Територіальні громади сіл, селищ і міст можуть об'єднувати на договірних засадах об'єкти комунальної власності, а також кошти бюджетів для

виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, організацій і установ, створювати для цього відповідні органи і служби. Держава бере участь у формуванні доходів бюджетів місцевого самоврядування, фінансово підтримує самоврядування. Витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень органів державної влади, компенсуються державою” [1]. Правові приписи вказаної статі закріплюють основні засади бюджетної системи на місцевому рівні, зокрема, матеріальну і фінансову основу місцевого самоврядування, право на об’єднання об’єктів комунальної власності, умови виконання спільних проектів, порядок участі держави у формуванні доходів бюджетів місцевого самоврядування. Дані приписи детально регламентовані в актах системи бюджетного законодавства та здійснюють суттєвий вплив на формування правового наповнення рішень про місцеві бюджети.

Наступним елементом законодавства, а відповідно, і бюджетного законодавства, є *міжнародні договори*, визнані обов’язковими на території України. Із усього масиву міжнародних договорів, які ратифіковані Україною і, відповідно, є частиною національного законодавства, безпосередній ієрархічний зв’язок з рішеннями про місцеві бюджети має Європейська хартія про місцеве самоврядування [6] від 15.10.1985 року, яка ратифікована Законом України № 452/97 від 15.07.97 року. В ст. 9 Хартії закріплено за органами місцевого самоврядування право на свої власні адекватні ресурси, які повинні відповідати функціям, що передбачені Конституцією або законом; містить положення про захист більш слабких у фінансовому плані органів місцевого самоврядування шляхом запровадження процедур бюджетного вирівнювання; закріплює формування принаймні частини фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування за рахунок місцевих податків і зборів, розмір яких вони мають повноваження встановлювати в межах закону; у випадку надання дотації органам місцевого самоврядування дозволяється проводити свою політику в межах їх компетенції щодо витрачання отриманих фінансів [6]. Вказані положення Хартії щодо фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування втілені в бюджетному законодавстві України, тому між ними і правовим змістовим наповненням рішень місцевих рад про місцеві бюджети прослідковується чітка відповідність і підпорядкованість. Це, на наш погляд, є вагомою підставою для того, щоб вважати такі міжнародні договори частиною бюджетного законодавства, а ч. 1 ст. 4 БК України “Склад бюджетного законодавства” доповнити ще одним пунктом — міжнародні договори, які ратифіковані Україною, що регулюють бюджетні відносини. Відсутність даного елемента в системі бюджетного законодавства згідно зі ст.4 БК України є ще більш незрозумілою з того погляду, що міжнародні договори є частиною як законодавства України в цілому, так і законодавства окремих галузей та інститутів, про що йдеться в Конституції України та відповідних законах. Яскравим прикладом є Податковий кодекс України, в ст. 3 якого закріплено склад податкового законодавства, одним з елементів якого є чинні міжнародні договори, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України і якими регулюються питання оподаткування [7]. Така ситуація, на наш погляд, зумовлена специфікою бюджетної галузі відносин, а саме її виключно внутрішньодержавним характером, на відміну від багатьох інших галузей та інститутів. Проте Хартія про місцеве самоврядування закріплює основоположні принципи щодо місцевого самоврядування та місцевих фінансів і є обов’язковим елементом бюджетного законодавства України, яким у своїй діяльності має керуватись Уряд України. Тим більше, що в майбутньому на міжнародному рівні можуть бути прийняті й інші міжнародні договори з питань фінансів місцевих

громад, які мають знайти своє відповідне місце в системі бюджетного законодавства.

Найчисленнішою підсистемою законодавчих актів системи бюджетного законодавства є *підсистема законів*. За структурною формою закони бюджетного законодавства поділяються на кодифіковані і некодифіковані. На сьогодні бюджетне законодавство кодифіковано, шляхом прийняття Бюджетного кодексу України від 2010 року. БК України складений відповідно до канонів кодексології, фіксує загальні правила управління публічними фінансами, регулює всі аспекти бюджетного процесу на державному та місцевому рівнях. У ньому систематизовано види, процедури та суб'єкти контролю за дотриманням бюджетного законодавства, а також конкретизовано норми щодо відповідальності за порушення бюджетного законодавства на рівні будь-якої ланки бюджетної системи. Кодекс встановив верховенство БК України, оскільки всі нормативно-правові акти мають застосовуватися у частині, що не суперечить йому (ст.4 БК України). Визначено структуру та принципи бюджетної системи, дано поняття бюджетного процесу, встановлено коло та компетенцію його учасників. В новому аспекті висвітлено міжбюджетні відносини, розмежування доходів і видатків між бюджетами різних ланок. Крім виправлення численних недоліків і заповнення прогалин Закону України “Про бюджетну систему України” від 1991 року та Бюджетного кодексу України від 2001 року, що втратили чинність, новий Бюджетний кодекс України від 2010 року прискорив процес фіскальної децентралізації [23, с.120], заклав стимули для нарощування органами місцевої влади економічного потенціалу територіальних громад, регіонів та розширення на цій основі податкової бази. В Україні, таким чином, прийнята і вдосконалена свого роду “бюджетна Конституція”, яка визначає концептуальні положення функціонування бюджетної системи України, містить чіткі правила поведінки всіх учасників бюджетного процесу.

БК України має прямий ієрархічний зв'язок з рішеннями про місцеві бюджети, оскільки його положення прямо впливають на зміст рішень про місцеві бюджети. Цей зв'язок проявляється в нормативно-правових положеннях БК України, якими закріплюється визначення таких понять як бюджет місцевого самоврядування (п. 2 ст. 2), бюджетна класифікація (п. 3 ст. 2), видатки бюджету (п. 13 п. 2), витрати бюджету (п. 14 п. 2), кошук доходів місцевих бюджетів (п. 29 ст. 2), місцеві бюджети (п.34 ст.5), рішення про місцевий бюджет (п. 45 ст. 2) [8]. БК України в розділі III “Місцеві бюджети врегульовано структуру бюджетів, склад доходів та видатків місцевих бюджетів, порядок складання, розгляду, затвердження, виконання та звітності місцевих бюджетів. Важливий вплив на формування змісту рішення про місцеві бюджети має ч. 2 ст. 76, в якій закріплено перелік положень, які має містити рішення про місцевий бюджет [8]. В Розділі IV Міжбюджетні відносини врегульовуються такі питання, як види та джерела видатків бюджетів, розмежування видатків між бюджетами, розрахунок видатків, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, міжбюджетні трансферти. Розділ V БК України регулює відносини у сфері контролю за бюджетним законодавством. Проте в БК України питання змісту та порядку прийняття і дії рішень про місцеві бюджети не може бути деталізовано максимально, оскільки це суперечило б Хартії про місцеве самоврядування, а саме: ради повинні мати певну самостійність при прийнятті рішень про місцеві бюджети. Тобто держава повинна втримувати певну рівновагу між регулюванням місцевих бюджетних відносин з боку держави через БК України та закон України про Державний бюджет на певний рік та з боку місцевих рад.

За терміном дії виділяють постійні закони, які діють без чіткого обмеження в часі, та тимчасові, що діють упродовж визначеного терміну. Яскравим прикладом останніх

в системі бюджетного законодавства є Закон про Державний бюджет на визначений рік. Закон про Державний бюджет здійснює безпосередній вплив на змістове наповнення рішень про місцеві бюджети. На відміну від БК України, який закріплює види доходів і видатків, порядок складання рішення про місцевий бюджет, порядок затвердження і виконання місцевих бюджетів тощо, закон про Державний бюджет на визначений рік (як свідчить аналіз Законів України “Про Державний бюджет України на 2010 рік” та “Про Державний бюджет України на 2011 рік”) закріплює як види доходів загального фонду місцевих бюджетів [9], джерела формування спеціального фонду місцевих бюджетів [9], так і конкретні кількісні показники дотацій та субвенцій з Державного бюджету до місцевих [9]. Проте з прийняттям нового БК України від 2010 року даний перелік був звужений. Так, відповідно до ч.1 ст. 40 БК України від 2010 року серед положень, які визначаються законом про Державний бюджет України, місцевих бюджетів стосується тільки одне – бюджетні призначення міжбюджетних трансфертів (у додатках до закону) [8]. Тому, починаючи з 2012 року, закони про Державний бюджет на визначений рік будуть вказувати тільки на бюджетні призначення міжбюджетних трансфертів. З огляду на ці показники і буде відбуватись конкретне формування кількісних показників рішень про місцеві бюджети.

Наступною сходинкою в ієрархічній структурі системи бюджетного законодавства згідно з ч. 1 ст. 4 БК України є інші закони, що регулюють бюджетні відносини [8]. Серед таких законів основне місце посідає Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні”. Порівняно з БК України, в якому детально врегульовані відносини, що виникають у процесі складання, розгляду, затвердження, виконання місцевих бюджетів, звітування про їх виконання, контроль за дотриманням бюджетного законодавства та відповідальність за його порушення, Закон України “Про місцеве самоврядування України”, основним спрямуванням якого є визначення системи та гарантії місцевого самоврядування в Україні, визначає перелік повноважень всіх структурних елементів системи місцевого самоврядування, серед яких і право місцевих рад на затвердження місцевого бюджету [10] та їх повноваження в галузі бюджету, фінансів та цін [10]. Дублювання в Законі України “Про місцеве самоврядування в Україні” окремих положень БК України якщо і має місце, то є досить розпливчастим, оскільки у вказаному Законі у ст.ст. 60–70 в дуже загальних рисах зазначається про право територіальних громад на комунальну власність, право затверджувати місцеві бюджети, про порядок участі держави у формуванні доходів бюджетів, про формування доходів та витрат місцевих бюджетів, про використання вільного залишку місцевих бюджетів та збалансування місцевих бюджетів, право органів місцевого самоврядування утворювати цільові фонди та встановлювати місцеві податки і збори [10]. Переважно у зазначеному Законі тільки вказується на перелік вищевказаних прав органів місцевого самоврядування у сфері бюджету з посиланням на те, що дані права можуть бути реалізовані у відповідності до БК України та Податкового кодексу України. В БК України весь цей перелік прав детально розписаний у матеріальних і процесуальних нормах.

Окрім вищевказаних нормативно-правових актів, які мають суттєвий і безпосередній вплив як на легітимність існування таких актів як рішення про місцеві бюджети, так і на формування їх змісту, в законодавчому полі України існують нормативно-правові акти, які опосередковано впливають на правове наповнення рішень про місцеві бюджети. Наприклад, Законом України “Про відчуження земельних ділянок, інших об’єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для

суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності” закріплюється положення про фінансування заходів щодо відчуження земельних ділянок та інших об’єктів з місцевих бюджетів [11], що зумовлює зазначення такого видатку з місцевого бюджету в рішенні про місцевий бюджет. Закон України “Про оренду державного та комунального майна” [12] регулює організаційні відносини, пов’язані з передачею в оренду майна державних підприємств та організацій, підприємств, заснованих на майні, що належить АР Крим або перебуває в комунальній власності їх структурних підрозділів, та встановлює право місцевих рад визначати розмір орендної плати за користування комунальним майном, кошти від чого є вагомим доходом місцевих бюджетів. Питання оренди є предметом регулювання майже в кожному рішенні про місцевий бюджет, зокрема сплати за оренду майнових комплексів, що знаходяться в комунальній власності [13], розподіл прибутку від здачі в оренду майна, що належить бюджетним установам, які утримуються за рахунок обласного бюджету [14] тощо. Тому норми вказаного Закону мають вплив на змістовне наповнення положень рішень про місцеві бюджети в частині питань щодо оренди. Стосовно питань про податки, порядок впровадження та сплати місцевих податків, положення рішень про місцеві бюджети ієрархічно підпорядковані положенням Податкового кодексу України.

Ще одним специфічним блоком нормативно-правових актів законодавчої сили в бюджетному законодавстві є *рішення Конституційного Суду України*. Проблема місця рішень і висновків Конституційного Суду України в системі національного законодавства і бюджетного законодавства зокрема є дуже дискусійною серед науковців. Не вдаючись до даної дискусії (дана тема була предметом дослідження в окремій статті автора [17; 18]), зазначимо, що, на наш погляд, рішення Конституційного Суду України належать до нормативно-правових актів законодавчої сили [даної позиції також притримуються: 21; 28 та інші автори], вони входять до складу національного законодавства, і бюджетного зокрема. Ухвалюючи рішення про визнання законів з питань бюджету або їх окремих положень такими, що не відповідають Конституції України, Конституційний Суд України таким чином вносить до чинного бюджетного законодавства певні зміни нормативно-правового характеру, а тому рішення Конституційного Суду України є невід’ємною складовою системи бюджетного законодавства. Прикладами таких рішень можуть бути Рішення Конституційного Суду України Про відповідність Конституції України (конституційності) положень статті 57 Закону України “Про Державний бюджет України на 2009 рік” [3], Рішення Конституційного Суду України № 20-рн/2004 (справа про призупинення дії та обмеження пільг, компенсацій та гарантій) [2], Рішення Конституційного Суду №1-рн/2009 (справа про право законодавчої ініціативи щодо внесення змін до закону про Державний бюджет України) [4], Рішення Конституційного Суду №7-рн/2009 (справа про скасування актів органів місцевого самоврядування) [5]. Тому, на наш погляд, ч.1 ст.4 БК України, в якій зазначається склад бюджетного законодавства, треба доповнити ще одним елементом – рішенням КС України, які стосуються бюджетних відносин.

Висновок. Підсумовуючи наведений вище аналіз взаємозв’язку рішень про місцеві бюджети з системою законодавчих актів, слід констатувати наявність ієрархічного та змістовного зв’язку між рішеннями про місцевий бюджет та актами законодавчої сили, предмет регулювання яких прямо чи опосередковано стосується місцевих бюджетів. Ієрархічний зв’язок проявляється в тому, що акти відповідного виду з більшою юридичною силою виступають вихідною базою для актів із меншою юридичною силою. Тому рішення про місцеві бюджети ієрархічно підпорядковані законодавчим актам з бюджетних питань. Така підпорядкованість чітко прослідковується формулюванням преамбули

переважної більшості рішень про місцеві бюджети, в яких зазначається, що дане рішення про бюджет приймається відповідно до Бюджетного кодексу України, закону України про Державний бюджет на відповідний рік, керуючись п.23 ч.1 ст.26 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” [наприклад, 15].

Ієрархічні зв'язки нормативно-правових актів законодавчої сили з рішеннями про місцеві бюджети, на наш погляд, в залежності від виду впливу перших на останні, можна поділити на три види: 1) зв'язок рішень про місцеві бюджети із законодавчими актами, який зумовлює юридичні підстави факту існування рішень про місцеві бюджети. Такий вид зв'язку характерний для положень ч. 4 ст. 138 та ст. 143 Конституції України, Європейської хартії про місцеве самоврядування, п. 23 ч. 1 ст. 26 та п. 17 ч. 1 ст. 43 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”, якими закріплюється право місцевими представницькими органами затверджувати своїми рішеннями бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць; 2) ієрархічний зв'язок, який характеризує відповідність правового наповнення рішень про місцеві бюджети та їх підпорядкованість положенням вищим в ієрархії актам бюджетного законодавства та рішенням Конституційного Суду України, які здійснюють вплив на зміст рішень про місцеві бюджети. Насамперед це стосується таких законодавчих актів як Конституція України, БК України, Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні”, закони про Державний бюджет на відповідний рік тощо; 3) зв'язок між законом про Державний бюджет і рішеннями про місцеві бюджети в частині кількісних показників між бюджетних трансфертів та інших положень. Тобто пряма і чітка залежність кількісних показників місцевих бюджетів, затверджених рішеннями місцевих рад, від кількісних показників закону про Державний бюджет.

З урахуванням викладеного вище дослідження законодавчих актів системи бюджетного законодавства пропонуємо внести зміни до ч.1 ст.4 БК України, в якій дається перелік нормативно-правових актів, що складають бюджетне законодавство, а саме: додати до даного переліку такі елементи бюджетного законодавства як рішення Конституційного Суду України та ратифіковані міжнародні договори України, предметом регулювання яких є бюджетно-правові відносини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: [Текст]: офіц. текст: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р.: станом на 1 січня 2006 р.] / // Відомості Верховної Ради України – 1996. – № 30. – Ст. 141
2. Рішення Конституційного Суду № 20-рн /2004 (справа про призупинення дії та обмеження пільг, компенсацій та гарантій) від 1.12.2004 р // Офіційний вісник України. – 2004. – № 50. – Ст. 3289.
3. Рішення Конституційного Суду від 20.05.2009 р. № 11-рн/2009 (справа про відповідність Конституції України (конституційності) положень статті 57 Закону України “Про Державний бюджет України на 2009 рік” // Офіційний вісник України. – 2009. – № 40. – Ст. 1367.
4. Рішення Конституційного Суду (справа про право законодавчої ініціативи щодо внесення змін до закону про Державний бюджет України) від 13.01.2009 р. № 1-рн /2009 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 7. – Ст. 222.
5. Рішення Конституційного Суду № 7-рн/2009 (справа про скасування актів органів місцевого самоврядування) від 16.04.2009р. // Офіційний вісник України. – 2009. – № 32. – Ст. 1084.
6. Європейська Хартія про місцеве самоврядування 1985 р.: ратифікована Верховною Радою України 15 липня 1997 р. // Місцеве та регіональне самоврядування України. – 1994. – № 1 – 2/6–7.
7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2 755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, № 15–16, № 17. – Ст. 112.

8. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2010. — № 50—51. — Ст. 572.
9. Про Державний бюджет України на 2011 рік: Закон України від 23.12.2010 р. № 2857-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 7—8. — Ст.52.
10. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР // Офіційний вісник України. — 1997. — № 25. — Стор. 20.
11. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності: Закон України від 17.11.2009 № 1559-VI // Відомості Верховної Ради України — 2010. — № 1. — Ст. 2.
12. Про оренду державного та комунального майна: Закон України від 10.04.1992 р. № 2269-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 30. — Ст. 416.
13. Про міський бюджет на 2008 рік: Рішення 24-ї сесії Чернівецької міської ради V скликання від 12.01.2008 р. № 507 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://chernivtsy.eu/portal/?page_id=1154.
14. Про обласний бюджет на 2009 рік: Рішення 26-ї сесії Луганської обласної ради V скликання від 29.01.2009 р. № 26/13 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/_doc2.nsf/link1/LU090037.html.
15. Про міський бюджет на 2009 рік: Рішення Львівської міської ради [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.city-adm.lviv.ua/authorities-the-city/structure-lmr/budget/5715-pro-miskij-budzh-et-m-lvova-na-2010-rik>
16. Алісов Є.О. Фінансове право: Підручник / Є.О. Алісов, Л.К. Воронова, С.Т. Кадькаленко та ін.); кер. авт. колективу і відп. ред. Л.К.Воронова. — Х.: Фірма “Консум”, 1998. — 474с.
17. Гайка О.Р. «Квазі-закони» в системі фінансового законодавства / О.Р.Гайка // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. — Чернівці: Рута, 2004. — Вип. 253. — С. 89-94. — (Серія: Правознавство).
18. Гайка О.Р. Акти Конституційного Суду України як джерело фінансового права / О.Р. Гайка // Актуальні проблеми правознавства : наук. зб. ЮІ ТАНГ.— Тернопіль, 2004. — Вип. 6. — С.51-56.
19. Козловський А.А. Систематизація законодавства як гносеологічний процес // Право України. — 2000. - №2.- С.49-51.
20. Комісарчук Ю. Нерозв'язані проблеми законодавства України // Право України. — 2000. - №12. — С.64-66.
21. Константний О.В. Рішення Конституційного Суду України як джерело адміністративного права / О.В. Константний // Проблеми законності. Вип.37 / О.В. Константний; відп. ред. В.Я. Тацій. — Харків: Національна юридична академія України, 2000. — С.82—85.
22. Лавринчук І. Закон без роз'яснень — не закон? // Юридическая практика. - №2. — С. 16.
23. Орлюк О.П. Фінансове право: Навч. посібник / О.П. Орлюк. — К.: Юрінком Інтер, 2003. — 528 с.
24. Пацурківський П.С. Джерела фінансового права України / П.С. Пацурківський // Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наук. праць. — Вип. 14. Правознавство. — Чернівці: ЧДУ, 1997. — С. 14—19.
25. Пацурківський П.С. Проблеми теорії фінансового права / П.С. Пацурківський. — Чернівці: ЧДУ, 1998. — 276 с.
26. Погребняк С. Про колізії в законодавстві // Вісник Академії правових наук України. — 2000. - №1.- С.26-33.
27. Погребняк С. Роль принципу верховенства закону для подолання ієрархічних колізій // Вісник Академії правових наук України. 2000. — №4. — С.247-259.
28. Прокопенко В. Чи є постанови Пленуму Верховного Суду України джерелом права? // Юридичний вісник України. — 2001. — 25—31 січня. — С. 3—6.
29. Системность законодательства как фактор повышения его качества // Государство и право, 2002. - №8. — С.5-15.